

Fabio Mugnaini

Mazzasprunigliola. Tradizione del racconto nel Chianti.

Torino 1999.

Fabio Mugnaini. *Mazzasprunigliola. Tradizione del racconto nel Chianti senese. (ingl ~The Brier Maiden. Tradition of story in Chianti of Siena)*. Rudolf Schenda eessõna. Torino 1999, 303 lk.

Raamatu pealkiri on laenatud ühe jutustaja, Annina, käest kirjapandud loolt. Autor kommenteerib: «See lugu koos teiste sarnastega kätkeb endas mingit erilist ilu, erinevat sellest, mida me tavaliselt seostame muinasjutudega. Mingit ilu ja eripära, mis meid lähedalt puudutavad, aga võivad meid üllatada ja rääkida meile eluviisist, ühiskondlikest tingimustest ja mõtlemisviisist ning kõnelda meile eksistentsist. Või vähemalt anda sellele maitset. See ongi raamatu taotlus.»

Teose eessõnas mainib R. Schenda: «Välismaa uurijat võluvad Itaalia sajanditepikkusest jutuajaloost kolm joont:

1. väljakukultuuri traditsioon ehk rahvalaulikute, 'jutuarestajate' ja näitlejate suuline ja kirjalik looming;
2. kirjanduslik jututraditsioonide iidsus (s.t renessansiaja novellistikast G. Basile *Cunti'ni*,¹ mis on palju mõjutanud ka *muinasjutu* kui liigi kujunemist;
3. taoliste narratiivi-ilmingute elujõulisena püsimine 19.-20. sajandil.»



Nende kolme suuna õnnelik ühendus: rahvalik laul; kirjanduslik Cunto; kollektiivne jutupärimus - annab R. Schenda arvates itaalia narratiivimaailmale erilise rikkuse.

Fabio Mugnaini raamat jaguneb kaheks suuremaks osaks: esimene osa analüüsib ja kommenteerib jutustajaid ja jutustamist, teises osas esitatakse 83 kogutud lugu murdekeelsetena lihtsustatud foneetilises transkriptsioonis ja nende vasted itaalia kirjakeeles. Esimene osa jaguneb kaheksaks peatükiks:

1. Jutustav kogukond «Oli kord...», kus autor annab põhjaliku ülevaate uurimusaluse piirkonna kultuuritaustast: etnoloogiast, ajaloost, keelest jm ning selle muutustest 1990ndatel aastatel.

2. Sotsiaalsus ja jutustamine vaatab sotsiaalsuse, töö ning pidustuste seoseid, jutustamise varieerumist erineva suuruse ja ühtsusega gruppides jms.
3. Mees- ja naisjutustaja sotsiaalse rolli jälgimiseks on autor koostanud San Leonino territooriumil tegutsenud jutuvestjate kaardi. Erilise tähelepanu all on juhuslikud jutustajad (kerjused, rändkäsitöölised, mungad, nunnad).
4. Jutustamiskunst: kompetentsus ja repertuaar iseloomustab F. Mugnaini kahte tunnustatud meesjutustajat. Ta analüüsib nende antud infot, kommentaare ja lugusid, toob välja mõned tunnustatud jutuvestja erilised jooned.
5. Jutustus, tekst ja dokument.
6. Jutustuste repertuaar: kuulamisest lugemiseni iseloomustab pärimust ja selle päritolu.
7. Mees- ja naisjutustajad - antakse kõigi 29 jutustaja lühike elulookirjeldus.
8. Klassifitseerimine ja võrdlused pakub lugude kohta antud loo lokaalse pealkirja ja konventsionaalse pealkirja, et selle äratundmist hõlbustada, AT jututüübi numbri 1961. a väljaande järgi, tüübinimetuse; võrdluse AT klassifikatsiooniga, G. D'Aronco (1953) Toskaana muinasjuttude tüüpidega ja täpsustused. G. D'Aronco Toskaana muinasjuttude ülevaade põhineb kõigil Toskaana piirkonnast kuni 1950ndateni kogutud tekstidel. F. Mugnaini interpreteerib oma tekste ja nende kontekste rangelt etnoloogilist põhimõtet järgides: ta kasutab isiklike lapsepõlvkogemusi Topina adapõllunduslikus kogukonnas, Conio San Leonino koguduse demograafilisi andmeid alates erinevatest arhiiviallikatest ning rakendab empiirilisi tehnikaid asjaosaliste vaatlemisel ja intervjuude puhul, et jõuda uute etnoajalooliste teadmiseni. Uurimistulemus on uskumatult tulemusrikas tänu isikutele uurimisel grupis, kes olid eriliselt andekad jutustajad, kollektiivis juba tuntud jutuloojad, kelle võimed rajanevad sotsiaalsel heakskiidul.

Nii saame mees- ja naisjutustajate vahendusel teada, kuidas toimib *mälu*, kuidas muinasjutt või anekdoot taasluuakse nagu *puzzle*, mis pannakse kokku mäluksildudest.

Jutustajate jutustamiskompetentsuse süvaanalüüs selgitab, et pole olemas konkreetset muinasjuttu ja sellele vastavat jututüüpi Aarne-Thompsoni mõttes, vaid iga jutustus on seotud jutustajaga ja on individuaalne alates esitusviisist, jutu toimumispaikadest ja iseäralikest tegelastest (nt kaval ori talupojamiljöö). Igas jutustavas kogukonnas on esiplaanil oma kogemused.

Jutukogu on täiesti uus ja seda ka laiemas tähenduses: Mugnaini on loobunud tsensuurist, mida vennad Grimmid või doktor Pitré alatasa raken-

dasid. Leiame eest nt erootiliste lugude reaalsuse, mida võiks seostada Basile teose lugemisega ja mida hiljem on trükitud vaid poolpõrandalustes väljaannetes.

Autor avab meile üllatavalt toimeka maailma, mis koosneb igapäevaelust, tööst, sotsiaalsest vahetusest; aga ka erinevatest suhtlusvormidest, naerust ja sõbralikkusest.

Fabio Mugnaini töötab Siena ülikooli filosoofia ja sotsiaalteaduste teaduskonnas ning teeb koostööd rahvatraditsioonide ajaloo ja kultuuriantropoloogia õppetoolidega. Tema esseid kaasaegse rahvakultuuri väljendusvormide uurimisest võib leida ka rahvusvahelistest eriala-ajakirjadest (*La Ricerca Folklorica, Culturas Contemporaneas, Narodna Umjetnost, Terrain*). Teos on autori sõnul suulise jututraditsiooni tekstide antoloogia. Lood on kogutud diplomitööks ajavahemikul sügis 1983 - kevad 1984. Sellest möödunud aastate jooksul on ta selle materjali põhjal mõtisklenud suulisuse, mälu, narratiivide jpm teemadel.

Teos on ilmunud sarjas «*Laboratorio EtnoAntropologico*», mis edendab etnoloogia- ja antropoloogia-alast uurimist, arendab ülikoolidevahelisi teaduslikke uurimisprogramme etnograafiliste mälestuste, võrdlevate esseede, morfoloogiamudelite-alaste uurimuste, etniliste reaalsuste kujutamise teemal ning on aldis koostööle uurijate ja teadlastega, kelle monograafiad vastavad sarja põhisuundadele.

Raamat võiks huvi pakkuda väga paljudele: eeskätt folkloristidele-rahvajutu-uurijatele, etnoloogidele, sotsioloogidele, tekstoloogidele, itaalia filoloogidele jt; samuti igale muinasjutusõbrale (teose teises osas on esitatud kõik kuuldud lood).

[Merje Kala](#)

Kommentaar:

1. Basile, Giambattista - Itaalia kirjanik, folklorist (1575-1632). Tema «Cunto de li Cunti» (tuntud ka pealkirja «Pentamerone» all) oli naapolikeelne rahvajuttude kogumik. Avaldati 1632-1636.